

РЕШЕНИЕ

№ 450

гр. Бургас, 28.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – БУРГАС, XXXII ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на тринадесети февруари през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: **СТОЯН П. МУТАФЧИЕВ**

при участието на секретаря **МИЛЕНА ХР. МАНОЛОВА**
като разгледа докладваното от **СТОЯН П. МУТАФЧИЕВ** Гражданско дело
№ 20222120107104 по описа за 2022 година

за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по искова молба от Р. С. Б. против „ВИВА КРЕДИТ“ ООД, с която са предявени три иска.

В законоустановения срок по делото постъпва отговор на исковата молба, с който на първо място се твърди, че установителните искове са недопустими, а в условията на евентуалност всички искове са неоснователни.

В съдебно заседание процесуален представител на ищеца не се явява. Преди съдебно заседание депозира писмено становище, с което моли съда да уважи исковете и да присъди на страната сторените по делото разноски.

В съдебно заседание процесуален представител на ответника не се явява. Преди първото по делото съдебно заседание депозира писмено становище, с което моли съда да отхвърли исковете и да присъди на страната сторените по делото разноски.

Бургаският районен съд, след като взе предвид събраните по делото доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:

На 21.09.2019 г. между „Вива Кредит“ ООД, в качеството на кредитор (заемодател), и Р. С. Б., в качеството на заемател, е сключен договор за паричен заем „Вивакредит СЕГА“ № *** (за краткост Договора), с който дружеството предоставя кредит в размер на 300 лева. Според чл.1, ал.3 от Договора за извършената от кредитора допълнителна услуга по експресно разглеждане на заявката за паричен заем, заемателят дължи такса за експресно разглеждане на документи за отпускане на паричен заем в размер на 49,46 лева. Според чл.4, ал.2 от Договора в случай на неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение, посочено в ал.1, заемателят дължи неустойка в размер на 49,46 лева, която е дължима на падежната дата по чл.2, ал.1, т.4 от Договора, заедно с погасителната вноска и в този случай дължимата вноска е в размер на 409 лева, а общото задължение по Договора става в размер на 409 лева.

Не е спорно, че по Договора ищецът е заплатил 300 лева главница, 10,08 лева договорна лихва, 49,46 лева неустойка и 49,46 лева такса експресно разглеждане.

По доказателствата:

Така описаната фактическа обстановка съдът прие за установена въз основа на събраните по делото писмени доказателства.

При така установените факти съдът намира от правна страна следното:

По редовността на исковата молба:

Непредставянето на писмени доказателства с исковата молба не е нередовност на същата по смисъла на чл. 129 от ГПК, а има отношение само към доказването на иска (Решение №337/02.04.1983 г. на 2 г.о.), т.е. към неговата основателност, но не и към допустимостта му. Ето защо непредставянето на писмени доказателства с исковата молба не е основание за обездвижването □, респективно за нейното връщане. Възможността за посочване и представяне на доказателства (както от ищеца, така и от ответника) е ограничено от съответните преклузии, които са свързани със служебното изпълнение на задълженията на съда по даване на съответните указания с доклада по делото и разпределяне на доказателствената тежест. С оглед на това окончателната преклузия за ангажиране на доказателства не настъпва преди края на първото по делото съдебно заседание (аргумент от чл. 146, ал. 3 от ГПК).

Ето защо исковата молба не страда от пороци и производството е допустимо.

По допустимостта на установителните искове:

При твърдение, че ответникът, в качеството му на заемотател, е получил без основание суми поради заплащането им в изпълнение на нищожни клаузи от договор за паричен заем, и предявен против същия ответник иск за връщането им като платени без основание, за ищеца е налице правен интерес от предявяване на иск за установяване нищожността на тези клаузи с оглед успешното провеждане на осъдителния иск за връщане на платеното – аргумент от Решение № 314 от 29.07.2019 г. на ВКС по т. д. № 1766/2016 г., II т. о. и Решение № 114 от 10.10.2019 г. на ВКС по т. д. № 2704/2018 г., II т. о.

Ето защо производството по установителните искове е допустимо.

Предявени са два установителни иска с правно основание чл.26, ал.1 от ЗЗД, вр. чл.146, ал.1 и чл.143 от ЗЗП, вр. чл.22 от ЗПК и осъдителен иск с правно основание чл.55, ал.1, предл.1 от ЗЗД.

По установителните искове:

Според чл.10а, ал.1 от ЗПК кредиторът може да събира от потребителя такси и комисиони за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит.

Преди сключването на договор за кредит, кредиторът е длъжен да направи оценка на кредитоспособността на потребителя, като при необходимост това задължение може да включва да се направи справка в съответната база данни – чл.16 от ЗПК, т.е. това не е „допълнителна услуга“, а задължение на кредитора. Ето защо, предвиждането на такава такса в Договора противоречи на чл.10а, ал.1 от ЗПК, която е императивна разпоредба, поради което клаузата на чл.1, ал.3 от Договора е нищожна.

На следващо място, дори и да се приеме, че се касае за услуга, то таксата по чл.1, ал.3 от Договора се дължи за услуга, която се изразява в това, че кредиторът ще разгледа молбата за кредит с приоритет пред други, липсва еквивалентност на престациите – срещу „бързината“ кредитополучателят дължи сума, която надвишава повече от 4 пъти дължимата договорна лихва. Ето защо ал.3 на чл.1 от Договора, уреждаща дължимост на такса за експресно разглеждане на документи, е неравноправна по смисъла на чл.143, ал.1 от ЗЗП, защото е уговорена във вреда на потребителя, не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя и тъй като не е индивидуално уговорена и ответникът не е имал възможност да влияе върху съдържанието ѝ, е нищожна по смисъла на чл.146, ал.1 от ЗЗП.

Ето защо този установителен иск следва да бъде уважен, като съдът обяви клаузата за нищожна на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД, вр. чл.10а, ал.1 от ЗПК и чл.146, ал.1, вр.

чл.143, ал.1 от ЗЗП.

На следващо място, предвидената в чл.4, ал.2 от Договора клауза за неустойка за неизпълнение на договорно задължение за предоставяне на обезпечение е нищожна, поради противоречие със закона и добрите нрави по смисъла на чл. 26, ал. 1 от ЗЗД. В съдебната практика е възприето разбирането, че когато е уговорена извън присъщите ѝ функции, а именно обезпечителна, обезщетителна и санкционна клаузата за неустойка е нищожна / в т. см. т. 3 от ТР № 1/2009 г. от 15.06.2010 г. на ОСГТК/, тъй като е в разрез с принципа за добросъвестност в гражданските и търговските правоотношения. От неизпълнението на поетото от ответника задължение за предоставяне на обезпечение не настъпва вреда, която да подлежи на обезвреда чрез включване на клауза за договорна неустойка. Кредитът е отпуснат като необезпечен и кредиторът изначално не поставя изискване за обезпечаването на кредита, поради което следва да понесе риска от това обстоятелство, тъй като е налице възможност същият да оцени предварително кредитоспособността на потребителя /чл. 16 от ЗПК/, и ако оценката му е лоша, да откаже предоставянето на кредит /чл. 18 от ЗПК/, вместо да сключи Договора. Не може да се приеме също, че неустойката изпълнява и санкционната функция, тъй като в случая длъжникът е натоварен с такива изначално обусловени задължения, чието реално изпълнение е невъзможно в предвидения 3-дневен срок, като по този начин се нарушава принципа за добросъвестност и равнопоставеност на страните по Договора.

Извън горното, ищецът притежава качеството потребител по смисъла на § 13, т. 1 ДР ЗЗП. Клаузата за неустойка е нищожна и като неравнопоставена такава, тъй като предвижда прекалено кратък срок за изпълнение на задължение на потребителя, със санкция при неизпълнение, чийто размер е почти 1/5 от стойността на заемната сума, т.е. необосновано висок, като същевременно не е индивидуално уговорена. Неустойката води до скрито оскъпяване на кредита, т.е. при заплащането ѝ ще е налице обективна неравностойност на насрещните задължения, а това, от своя страна, означава неоснователно обогатяване на кредитора.

Ето защо и този иск следва да бъде уважен на основание чл.26, ал.1, предл.1 и предл.3 от ЗЗД и чл.146, ал.1, вр. чл.143 от ЗЗП.

По осъдителния иск:

Според разпоредбата на чл.55, ал.1, предл.1 от ЗЗД който е получил нещо без основание, е длъжен да го върне.

Не е спорно, че ответникът е получил сума в размер на 49,46 лева на основание неустойка по чл.4, ал.2 от Договора и сума в размер на чл.49,46 лева на основание такса за експресно разглеждане. И двете клаузи обаче са нищожни, поради което липсва основание за получаването на общата сума от 98,92 лева от ответника, поради което той дължи връщане на тази сума, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното ѝ изплащане.

По въпроса за разноските:

При този изход на делото право на разноски има само ищецът. Той е представил списък с разноските по чл.80 от ГПК, с който претендира държавна такса в размер на 100 лева и тази сума следва да му бъде присъдена.

Ищецът е защитаван безплатно на основание чл.38, ал.1, т.2 от ЗА от адвокат М. М., който в писмено становище от 10.01.2023 г. отправя искане до съда (макар и неprecизно формулирано) да му се присъди адвокатско възнаграждение, като по това искане съдът намира следното:

Според чл. 38, ал. 2 ЗАДв, когато адвокатът е оказал безплатна правна помощ на нуждаещо се от издръжка, материално затруднено лице или на свой роднина, близък или друг юрист, при постановяване на благоприятно решение по спора за представлявания, съдът осъжда насрещната страна да заплати на адвоката възнаграждение в размер, не по-нисък от предвидения в наредбата на Висшия адвокатски съвет по чл. 36, ал. 2 ЗАДв. За целта на общо основание адвокатът трябва да е направил искане да му се присъди

възнаграждение, което не е обусловено от това, дали са били присъдени разноси в полза на неговия доверител. По делото такова искане е отправено.

Смисълът на разпоредбата е, че адвокатът има право на възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗАдв, когато по отношение на представляваната от него страна са налице общите предпоставки на чл. 78 ГПК, т.е. решението е благоприятно за нея, без да е нужно непременно да са й присъдени разноси с решението, още повече, че в редица случаи това ще е обективно невъзможно.

Видно от приложения по делото договор за правна защита и съдействие, адв. М. е оказал безплатна правна помощ на ищеца на основание чл.38, ал.1, т.2 от ЗА. Не е необходимо да се доказват предпоставките за оказване на безплатна правна помощ, като е достатъчно позоваване на това обстоятелство.

Предявените два установителни иска са оценяеми. В разпоредбата на чл. 69, ал. 1, т. 1 от ГПК липсва изрично правило за определяне цената на иск за оспорване на съществуването само на отделна клауза от договор, поради което следва да се приложи разпоредбата на чл. 69, ал. 2 от ГПК и съдът да определи първоначалната цена на иска. В случая приложима е разпоредбата на чл.68 от ГПК, според която паричната оценка на предмета на делото е цена на иска. Ищецът твърди, че две клаузи от договора за кредит, които уреждат вземания на кредитодателя в конкретен размер (по 49,46 лева всяко), са нищожни, т.е. ищецът оспорва съществуване на две вземания на ответника в посочения размер, т.е. исковите са оценяеми.

Тъй като исковите са уважени, то на адв. М. се дължи възнаграждение в размер на 400 лева на основание чл.7, ал.2, т.1, от Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения (за краткост Наредбата) за защитата по всеки един от исковите (чл.2, ал.5 от Наредбата). Адвокат М. претендира да му бъде изплатено възнаграждение за два иска, т.е. 800 лева, което е в тежест на ответника. Съдът не разполага с възможност да присъжда по-ниско по размер възнаграждение от това, посочено в Наредбата – аргумент от чл.38, ал.2 от ЗА, но и не може да присъди по-голяма сума от претендираната от адвоката.

Мотивиран от горното Бургаският районен съд

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА за нищожна на основание чл.26, ал.1, предл.1 от ЗЗД, вр. чл.10а, ал.1 от ЗПК и чл.146, ал.1, вр. чл.143, ал.1 от ЗЗП клаузата на чл.1, ал.3 от договор за паричен заем „Вивакредит СЕГА“ № ***/21.09.2019 г., сключен между „ВИВА КРЕДИТ“ ООД, ЕИК – 201995287, със седалище и адрес на управление гр. София, район Люлин, ж.к. Люлин 7, бул. Джавахарлал Неру № 28, бл. АТЦ "Силвър център", ет. 2, ап. офис 73Г, и Р. С. Б., ЕГН – *****, с адрес гр. ***, предвиждаща заплащане на такса за експресно разглеждане на документи за отпускане на паричен заем в размер на 49,46 лева.

ПРОГЛАСЯВА за нищожна на основание чл.26, ал.1, предл.1 и предл.3 от ЗЗД и чл.146, ал.1, вр. чл.143 от ЗЗП клаузата на чл.4, ал.2 от договор за паричен заем „Вивакредит СЕГА“ № ***/21.09.2019 г., сключен между „ВИВА КРЕДИТ“ ООД, ЕИК – 201995287, със седалище и адрес на управление гр. София, район Люлин, ж.к. Люлин 7, бул. Джавахарлал Неру № 28, бл. АТЦ "Силвър център", ет. 2, ап. офис 73Г, и Р. С. Б., ЕГН – *****, с адрес гр. ***, предвиждаща при неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение, посочено в ал.1 на чл.4 от договора за паричен заем, заемателят да дължи неустойка в размер на 49,46 лева.

ОСЪЖДА „ВИВА КРЕДИТ“ ООД, ЕИК – 201995287, със седалище и адрес на управление гр. София, район Люлин, ж.к. Люлин 7, бул. Джавахарлал Неру № 28, бл. АТЦ "Силвър център", ет. 2, ап. офис 73Г, да заплати на Р. С. Б., ЕГН – *****, с адрес гр. ***, следните суми: 98,92 лева (деветдесет и осем лева и деветдесет и две стотинки),

представляваща получена сума без основание, ведно със законната лихва от датата на депозиране на исковата молба на 01.11.2022 г. до окончателното ѝ изплащане; 100 (сто) лева, представляваща разноси по делото.

ОСЪЖДА на основание чл.38, ал.2 от Закон за адвокатурата „ВИВА КРЕДИТ“ ООД, ЕИК – 201995287, със седалище и адрес на управление гр. София, район Люлин, ж.к. Люлин 7, бул. Джавахарлал Неру № 28, бл. АТЦ "Силвър център", ет. 2, ап. офис 73Г , да заплати на адвокат М. В. М., с адрес гр. ***, сумата от 800 (осемстотин) лева, представляваща адвокатско възнаграждение за оказана безплатна адвокатска помощ на ищеца Р. С. Б., ЕГН – *****, в настоящото производство.

Решението подлежи на обжалване пред Бургаския окръжен съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Бургас: _____